

Література

1. Криминологія: учебник / под ред. В. Кудрявцева. – М.: Юристъ, 1997. – 512 с.
2. Голіна В. В. Нові підходи до запобігання злочинності в Україні / В. В. Голіна, М. Г. Колодяжний // Питання боротьби зі злочинністю. – 2012. – Вип. 24. – С. 48-56.
3. Мойсюк О. Про віктимологічну профілактику дорожньо-транспортних злочинів / О. Мойсюк // Право України. – 1998. – № 6. – С. 63-66.
4. Криминологія: Загальна та особлива частини: підруч. / І. М. Даньшин, В. В. Голіна, М. Ю. Валуйська та ін.; за заг. ред. В. В. Голіни. – [2-ге вид. перероб. і доп.]. – Х.: Право, 2009. – 288 с.
5. Полтава К. О. Застосування заходів загально соціального та спеціально криминологічного запобігання автотранспортній злочинності / К. О. Полтава // Теорія і практика правознавства. – 2013. – Вип. 1. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2013_1_21

УДК 347.82:343.346(043.2)

Кирда В. В., студент,
Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів
Науковий керівник: Коломієць Н. В., к.ю.н., доцент

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРАВОПОРУШЕНЬ У СФЕРІ ПОВІТРЯНИХ ПОЛЬОТІВ (ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗЛОЧИНІВ ТА АДМІНІСТРАТИВНИХ ПРОСТУПКІВ)

Стаття 21 Закону України «Про транспорт» визначає, що одним із видів транспорту загального користування є авіаційний [1]. Будучи найшвидшим та найдорожчим видом транспорту, повітряні судна часто стають місцем вчинення правопорушень.

Чинне законодавство України здійснює правове регулювання повітряних польотів, одним із елементів якого є наявність кримінальної та адміністративної відповідальності у даній сфері. Із цього випливає, що аналіз відповідних положень Кримінального кодексу України (далі – КК України) та Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП України) є актуальним та потребує правового тлумачення.

КК України у ст. 281 встановлює кримінальну відповідальність за порушення правил безпеки польотів повітряних суден особами, які не є працівниками повітряного транспорту [2].

Об'єктивна сторона даного злочину може бути виконана шляхом дії або бездіяльності і полягає в порушенні правил безпеки польотів,

яке створило небезпеку для життя людей або небезпеку настання інших тяжких наслідків. Порушення правил у даному випадку передбачає вчинення дій, які ними заборонені (наприклад, паління на борту повітряного судна, перевезення легкозаймистих речовин, самовільне відчинення дверей), або ж у невиконанні тих приписів, які особа могла і повинна була виконати (відмова від користування ременями безпеки тощо).

Варто звернути увагу на те, що диспозиція даної статті до суб'єкта злочину відносить фізичну осудну особу, яка досягла 16-річного віку і не є працівником повітряного транспорту. Працівники транспорту за порушення правил безпеки польотів повітряних суден несуть відповідальність за ст. 276 КК України.

Для того, щоб кваліфікувати вчинене особою діяння за нормами Особливої частини КК України, необхідною умовою є настання певних наслідків. Ними можуть бути: небезпека для життя людей або інші тяжкі наслідки; спричинення потерпілому середньої тяжкості тілесних ушкоджень або завдання великої матеріальної шкоди (оціночне поняття); спричинення загибелі людей тощо.

Окрім кримінально-правового аспекту, за порушення правил безпеки польотів в Україні встановлюється і адміністративна відповідальність. Чинний КУпАП у ст. 112 передбачає відповідальність за порушення правил поведінки на повітряному судні. Незважаючи на те, що диспозиція даної статті розкриває об'єктивну сторону як: 1) невиконання особами розпоряджень командира судна; 2) порушення правил фотографування, кінозйомки і користування засобами радіозв'язку з борту повітряного судна; дія або бездіяльність особи може проявлятися і в іншому [3]. Зокрема, розділ XX Правил повітряних перевезень пасажирів і багажу, затверджених наказом Міністерства інфраструктури України від 30.11.2012, вказують і на інші обов'язки пасажирів, які можуть бути ними порушені (наприклад, пасажир не має права бути в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння; вживання будь-яких алкогольних напоїв на борту повітряного судна дозволяється лише у кількості, що пропонується перевізником) [4].

Крім того, проблематично виглядає розмежування ст. 334 КК України та ст. 113 КУпАП, які мають однойменні назви – порушення правил міжнародних польотів. Обумовлюється це тим, що законодавець майже не розкриває (особливо в ст. 113 КУпАП) диспозиції цих статей. Коментар до ст. 334 КК України пояснює це наступним чином: «Інші, крім безпосередньо вказаних у диспозиції ст. 334, порушення правил міжнародних польотів (скажімо, міжнародний політ повітряного судна з виключеними через необережність радіозв'язком або апаратурою світлового чи

радіолокаційного впізнавання, недотримання мінімуму погоди при вильоті, посадці чи польоті, самовільне скидання вантажу тощо), за відсутності підстав кваліфікувати їх як порушення правил безпеки руху повітряного транспорту (ст. 276), як порушення правил повітряних польотів (ст. 281), або як порушення порядку використання повітряного простору України (ст. 282), можливе застосування адміністративної відповідальності за ст. 113 КУпАП» [5].

Таким чином, вищезазначене дозволяє виділити три основні критерії, які розмежовують злочини та адміністративні проступки у сфері повітряних польотів. По-перше, одним з них є характер вчиненого діяння, адже при злочині він носить більш серйозну суспільну небезпеку. По-друге, різне ставлення законодавця щодо наслідків: якщо КК України визначає наслідок як обов'язкову умову складу злочину (при чому ці наслідки здебільшого пов'язані з настанням фізичної шкоди для осіб), то вищезазначені статті КУпАП є правопорушеннями з формальним складом, тобто для об'єктивної сторони яких закон вимагає встановлення тільки факту діяння. По-третє, психічне ставлення особи до своїх дій або бездіяльності: злочини, передбачені ст.ст. 276, 281 КК України вчиняються переважно в необережній формі; у той же час, відповідні адміністративні проступки передбачають наявність вини здебільшого у формі умислу.

Таким чином, чинне українське законодавство містить суттєві прогалини у правовому регулюванні відповідальності за правопорушення у сфері повітряних польотів, адже на практиці доволі часто виникають складнощі у розмежуванні вказаних правопорушень і потребує свого вдосконалення.

Література

1. Про транспорт: Закон України від 10 листопада 1994 р. № 232/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 51. – Ст. 446.
2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1984. – Додаток до № 51. – Ст. 1122.
4. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://legalexpert.in.ua/komkodeks/uk/81-uky/1678-avtor-uky.html>
5. Правила повітряних перевезень пасажирів і багажу: затверджені наказом Міністерства інфраструктури України від 30 листопада 2012 р. № 735 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z2219-12>